

Kohti työelämää - uraohjausmenetelmä

Mikko Nykänen
Riitta Karhapää

Työpajan sisältö

1. Näkökulmia koulutus- ja uravalinnan ohjaukseen

2. Käytännön sovelluksia

Tapausesimerkki

- Tiinan peruskoulu on päättymässä
- Keskiarvo 6,6
- Päällimmäisiä ajatuksia:
  - ✓ *Johonkin pitäis hakea opiskelemaan*
  - ✓ *Lukio ei kiinnosta mua*
  - ✓ *ammattillisesta koulutuksesta mä en oikein tiedä mitään*
  - ✓ *En haluais miettiä koko asiaa, ehtii myöhemminkin*

Tiinan koulutus- ja uravalinnan perusta

1. Itsetuntemus

- Omat vahvuusalueet ja taidot
- Arvot
- Mielenkiinnonkohteet
- Rajoitteet (esim. terveydelliset)

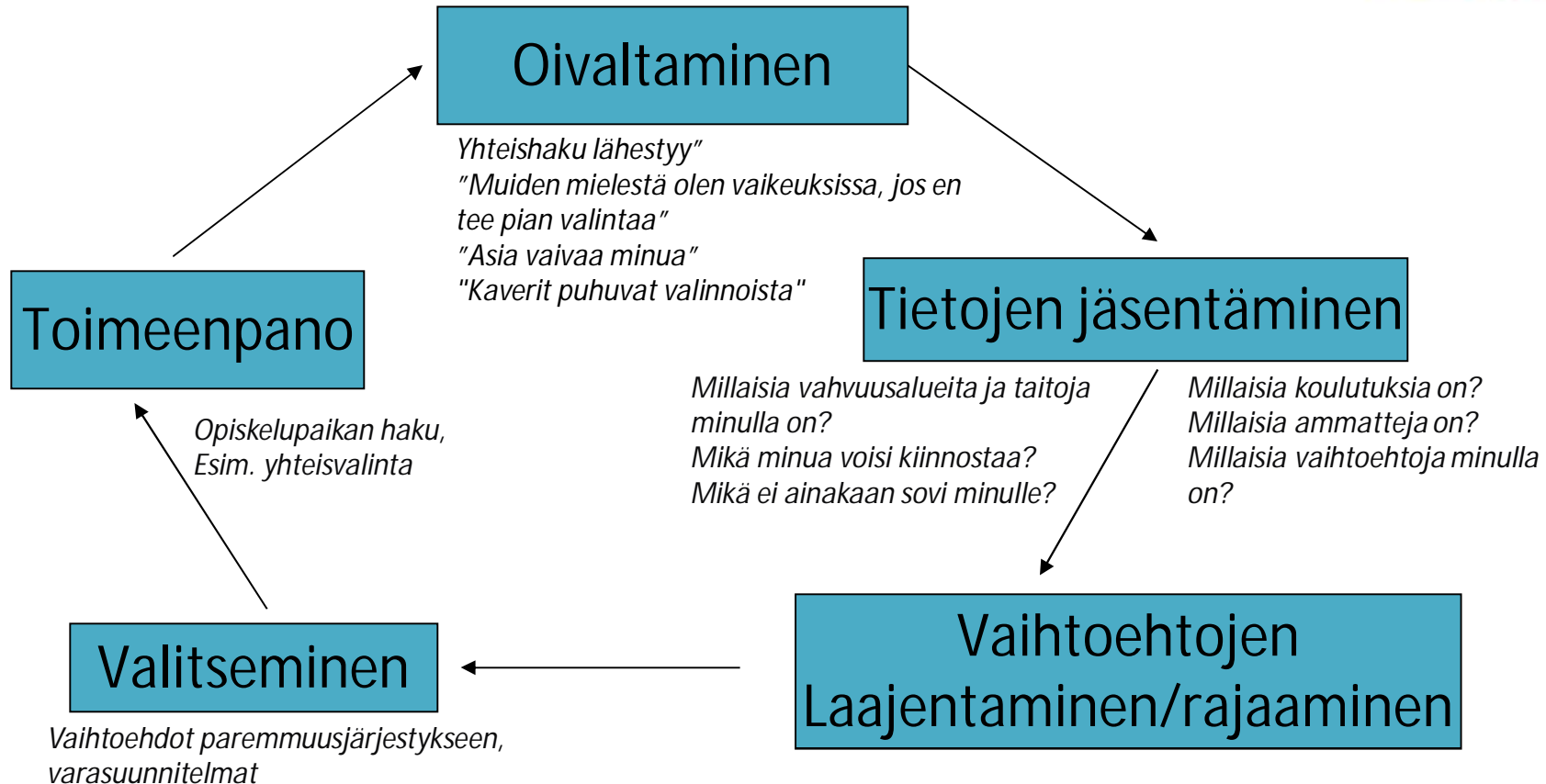
2. Vaihtoehtojen tuntemus

- Mitä vaihtoehtoja? (koulutukset ja ammatit)
- Vaihtoehtojen painopisteet ja sisällöt

3. Koulutustavoitteiden asettaminen

- Selkeät, mielekkäät ja sopivasti mitoitettut tavoitteet

Tiinan päätöksenteon tukeminen uravalinnassa

Mikä Tiinaa voisi kiinnostaa työelämässä? Mitä toiveammattiin voisi liittyä?

Ihmisten auttaminen tai neuvominen

Kasvatus tai ohjaus

Tavaroiden tai palveluiden myynti

Järjestyksen valvonta

Luonnossa liikkuminen ja luonto

Tekniikan ja laitteiden käyttö

Tavaroiden valmistaminen

Taiteellisuus ja luovuus

Näyttelemisen tai esiintyminen

Musiikki

Asioiden tutkiminen

Ongelmien ratkaiseminen

Ihmisten johtaminen

Yrittäjänä toimiminen

Numerot ja yksityiskohdat

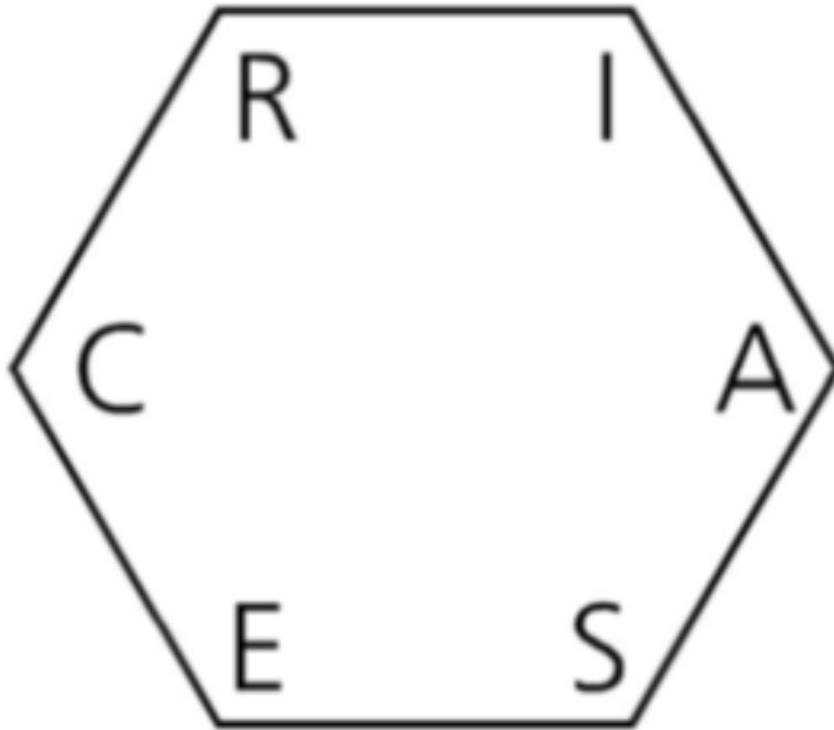
Tietojen käsittely

Tavaroiden järjesteleminen

Paritehtävä

- Valitkaa kaksi mielenkiinnonkohdetta/asiaa aiemmasta kalvosta.
- Millaisia ammatteja ja työtehtäviä niihin voisi liittyä? Miettikää esimerkkejä.
  - Ajatelkaa ammatteja ja töitä, joita olette tehneet, nähneet ympärillänne, elokuvissa, televisiossa ym.
- Millaiset koulutukset liittyvät näihin ammatteihin? Miettikää esimerkkejä.

HOLLANDIN AMMATINVALINTATEORIA

HOLLANDIN AMMATINVALINTATEORIA

- Käytännöllinen
Käytännönläheiset työtehtävät kiinnostavat eniten. Mielenkiintoisia työtehtäviä ovat ne, joissa tarvitaan käden taitoa, liikunnallista kyvykkyyttä, tekniikan ymmärtämistä, koneiden tai laitteiden käyttöä, luonnon parissa toimintaa esim. eläinten hoitoa.
- Tieteellinen
Kriittisyyttä ja loogisuutta vaativat työtehtävät kiinnostavat. Asioiden tutkiminen, ongelmien ratkaiseminen ja uuden tiedon tuottaminen tuntuu mielenkiintoiselta. Itsenäisyys työssä koetaan tärkeäksi.
- Taiteellinen
Luovuus, mielikuvituksen käyttö ja itsensä ilmaiseminen tärkeää. Rutiinityö ei kiinnosta erityisen paljon. Suuntaudutaan taiteellista ilmaisua tai tulkintaa vaativiin työtehtäviin
- Sosiaalinen
Muut ihmiset ja heidän hyvinvointinsa kiinnostavat. Ihmissuhteet ja sosiaaliset kontaktit koetaan tärkeiksi. Työtehtävät, joihin sisältyy ihmisten auttamista, hoitamista, neuvomista tai opettamista kiinnostavat.
- Yrittävä
Kaupalliset työtehtävät kiinnostavat. Kilpailuasetelma motivoi. Työ ihmisten parissa kiinnostaa, mutta erityisesti johtamisen, valvomisen ja vaikuttamisen näkökulmasta.
- Systemaattinen
Järjestelmällisyys, tarkkuus ja huolellisuutta vaativat työtehtävät motivoivat. Säännöllisyys ja täsmällisten ohjeiden mukaan toimiminen sopii heille. Tietojen järjestämistä tai käsittelyä, toimistotyötä tai laskennallisia tehtäviä sisältävät työt kiinnostavat.

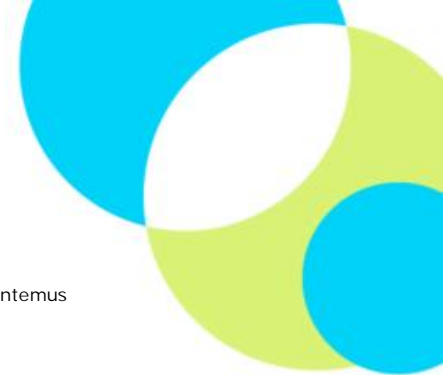
Tiinan tieto omista vahvuusalueista ja taidoista

- Itsetuntemus ja ymmärrys omista vahvuusalueista kehittyy iän myötä.
- Niina on 16 -vuotias, joten omien vahvuuksien ja taitojen pohtiminen ei ehkä ole helppoa.
- Vapaa-ajan (esim. harrastukset) toiminta avaa yhden näkökulman omiin vahvuuksiin ja taitoihin

Ryhmätehtävä

- Kirjoittakaa ylös jokin harrastus tai vapaa-ajantoiminta (oma tai keksitty), josta keskustellette ryhmässä
- Millaisia taitoja ja vahvuuksia vapaa-ajantoimintanne kehittää? Millaisia taitoja ja vahvuuksia käytätte vapaa-ajan toiminnassanne?
- Millaisissa ammateissa ja työtehtävissä näistä taidoista ja vahvuuksista voi olla hyötyä?

Vahvuusluettelot työkaluna?

Vahvuuksia

Luotettavuus
Rehellisyys
Vastuuntunto

Käytännöllisyys
Realistisuus
Harkitsevuus

Säästäväisyys
Huolellisuus
Tarkkuus

Pitkäjänteisyys
Sinnikkyys
Ahkeruus

Järjestelmällisyys
Suunnitelmällisyys
Johdonmukaisuus

Paineensietokyky
Kärsivällisyys
Rentous
Rauhallisuus
Itsevarmuus
Joustavuus

Ennakkoluulottomuus
Suvaitsevaisuus
Avarakatseisuus

Myönteisyys (optimismi)
Iloisuus
Reippaus

Tarmokkuus
Nopeus
Kunnianhimoisuus
Yritteliäisyys

Päätäväisyys
Jämäkkyys
Vakuuttavuus

Itsenäisyys
Oma-aloitteisuus
Aktiivisuus
Rohkeus
Seikkailunhalu

Uteliaisuus

Tiedonhalu
Oppimishalu
Oppimiskyky

Pohdiskelevuus
Analyttisyys
Kriittisyys

Kekseliäisyys
Luovuus
Mielikuvituksellisuus

Omaperäisyys
Taiteellisuus
Ilmaisuvoimaisuus
Ilmeikkyyt
Vaistonvaraisuus
Tunteellisuus
Avoimuus
Näkemyksellisyys

Sosiaalisia taitoja
Ystävällisyys
Kohteliaisuus
Huumorintaju
Rupattelutaito (small talk)
Sanavalmius

Esiintymistaito
Sähköinen viestintä (tekstiviestit,
sähköposti, facebook, jne.)

Reiluus
Myötätuntoisuus

Auttamishalu
Hienotunteisuus

Hyvä ihmistuntemus
Yhteistyökyky
Ryhmäytötaito

Tiedonhankintataito
Keskustelutaito
Kuuntelutaito

Sovittelutaito
Neuvottelutaito
Innostamistaito

Johtamistaito
Palveluhenkisyys
Lasten ja nuorten ohjaamistaidot
Hoito- ja hoivataidot (lapset,
vammaiset, sairaat, vanhukset)
Asiakaspalvelutaidot
Myyntitaidot

Kielitaito
ruotsin kieli
suomen kieli
englannin kieli

Matemaattisia taitoja
Laskutaito
Numeerinen päättelykyky
Looginen päättelykyky
Avaruudellinen hahmotuskyky (mm.
pystyy kuvittelemaan esineet eri
suunnilta katsottuna)

Tietoteknisiä taitoja
Tekstinkäsittelytaidot
Internetin käyttö
Sosiaalisen median käyttö
Ohjelmointitaidot
Ohjelmien käyttötaidot

Teknisiä taitoja
Koneiden, laitteiden tuntemus
Rakentamistaito
Korjaustaito
Ajotaito

Muita taitoja
Kädentaidot (taitavuus, kätevyys)
Sorminäppäryys
Voimakkuus (fyysinen)
Kestävyyt

Organisointitaito
Suunnittelutaito
Ongelmanratkaisutaito
Päätöksentekokyky

Kirjallinen ilmaisutaito
Musikilliset taidot
Kuvataiteelliset taidot: piirustus,
maalauk, valokuvaus
Käsityötaito

Liikunnalliset taidot

Tanssitaito

Erätaidot: metsästys, kalastus,
veneily, retkeily

Luonnon, eläinten ja kasvien tuntemus
Maantiedon tuntemus

Historian tuntemus
Kulttuurien tuntemus
Tyylien ja trendien tuntemus

Ruokakulttuurien tuntemus
Ruoanlaittotaito
Kotitaloustaidot

Tiinan koulutus- ja uravalinta sosiaalisessa verkostossa

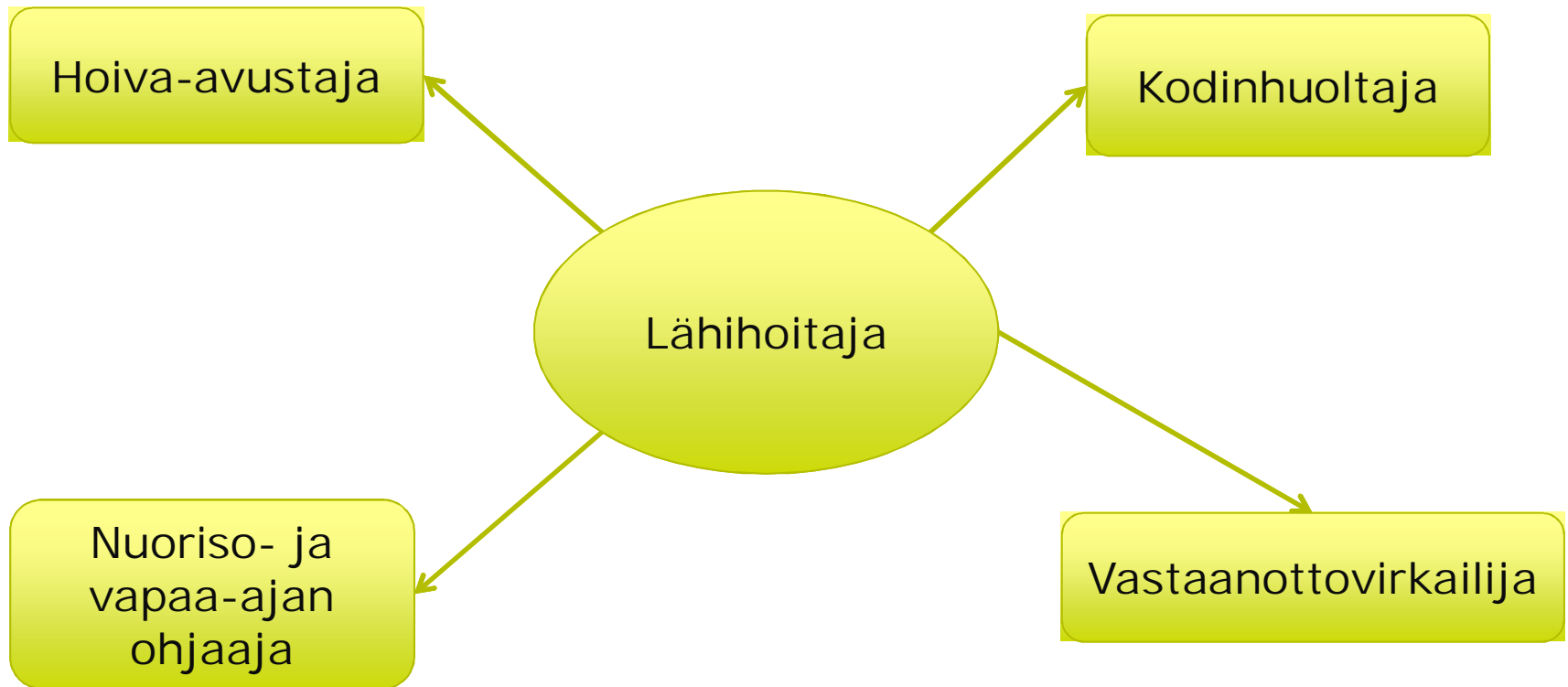

- Muut ihmiset toimivat peileinä meistä itsestämme
- Peilien antama kuva voi olla vääristynyttä
  - Huvipuistojen peilit vs. tavalliset peilit
- Keskeistä omaksua riittävän kriittinen asenne muiden näkemyksiin. Kiinnitetään huomiota muiden tulkintoihin.
  - "Miten muiden mielipiteisiin voi suhtautua?"

Kyselylomake läheisille/tuttaville

- Missä Tiina on mielestäsi hyvä?
- Millaisista asioista Tiina on mielestäsi kiinnostunut?
- Miten kuvailisit Tiinaa?
- Jos ehdottaisit Tiinalle hänelle sopivaa työtä tai ammattia mikä se voisi olla?
- Tärkeää: Keneltä vastauksia pyydetään + lomakkeen jälkiprosessointi.

Tiinan vaihtoehtojen laajentaminen

Tiinan vaihtoehtojen vertailu

Lähde: Amundson, N.E & Poehnell, G (1996) Career pathways (2. laitos) Richmond, B.C.:Ergon communications

Ennakoiva stressinhallinta Tiinan opiskelukyvyn tukena

- Haasteet ja takaiskut saattavat heikentää myöhemmin opiskelumotivaatiota, jos niihin ei ole lainkaan osattu etukäteen varautua.
- Sietokyvyn kasvattaminen etukäteen auttaa ylläpitämään motivaatiota edetä koulutuksessa
- Haasteiden sietokykyä kasvatetaan harjoittelemalla etukäteen, miten niihin kannattaa suhtautua.

Määritellään ratkaisuja ongelmiin ja tuenlähteitä etukäteen

OPI NTOJEN ALOITTAMINEN

Sain kutsun pääsykokeisiin. Miten sinne pitää valmistautua?

Sain opiskelupaikan. Mihin pitää ilmoittautua?

Sain opiskelupaikan toisesta kaupungista. Miten löydän asunnon?

Miten haen opintotukea?

*Olen suorittanut joitain kursseja toisella koulutuslalla. Hyväksytäänkö ne uuteen
tutkintoon?*

OPPI MINEN

Tunneilla on vaikea keskittyä

Matematiikka tuntuu vaikealta

Sain toisen kerran hylätyn samasta kurssista. Tuntuu, että en saa sitä läpi

OPI SKELUYHTEISÖ JA HYVINVOINTI

Aloitin uudessa koulussa. En tunne ketään täältä.

Minusta tuntuu, etten tutustu koulussa keneenkään vaan jään juttujen ulkopuolelle.

Opiskelu ei huvita. Tää koulutus ei ole mun juttu.

Tuntuu, että en jaksa opiskella. Haluaisin keskeyttää opinnot.

Haluaisin vähentää tupakanpolttoa

Haluaisin aloittaa jonkun liikuntaharrastuksen

Esimerkkejä tiedon- ja tuenlähteistä...

1. Opettaja
2. Erityisopettaja
3. Opiskelukaverit
4. Opinto-ohjaaja
5. Opintoneuvoja
6. Asuntolaohjaaja
7. Opintotoimisto
8. Ohjaaja
9. Opintosihteeri
10. Ryhmäohjaaja
11. Nuoriso-ohjaaja
12. Työhönvalmentaja
13. Terveystenhoitaja
14. Koulupsykologi/opintopsykologi
15. Kuraattori
16. Opinto-oppaat
17. Oppilaitoksen nettisivut
18. Internet (esim. www.sakury.net)

Ratkaisukeskeisyys uraohjauksessa

1. Keskitytään voimavarojen kartoittamiseen
2. Haasteita ja ongelmia katsotaan ratkaisujen näkökulmasta
3. Kiinnostuksen kohteena ei ole mistä ongelmat johtuvat vaan mitä niiden ratkaisemiseksi pitäisi tehdä
4. Vahvistetaan myönteisiä kokemuksia

Lisätietoa ja ohjaajakoulutusta

- Nuorten koulutus- ja uravalintaan sekä työelämään kiinnittymiseen liittyvistä ohjaajakoulutuksista lisätietoja:

Mikko Nykänen, työterveyslaitos

mikko.nykanen@ttl.fi

p. 043-8241 345